

servato moderamine inculpatae tutelae : quod valet probabilius etiam de casu quo non defenditur vita propria, sed alia bona moraliter aequivalentia et in iis adjunctis quae occisionem hanc licitam faciunt. Cfr. Vol. I. n. 368 seqq. Idem dic de casu quo, licet causa mortis posita fuerit, mors non est reapse secuta. Sed eadem poena plectuntur mandantes aliquae cooperatores positivi, immo et negativi, qui ex justitia, puta ob contractum, homicidium impedire debuissent, neque impediverunt.

2º Qui dant operam rei licitae, ex qua homicidium casuale oritur, si non adhibuerunt debitam diligentiam ne alterius mors sequatur. (Decr. I. 5. t. 12. c. 7) Exemplo sint medici vel chirurgi qui non adhibent omnem diligentiam requisitam, ita ut cum gravi ipsorum culpa aliquis e vivis excedat. Sed, etiamsi de culpa gravi non constat, solet pro iis peti et dari dispensatio ad cautelam.

3º Qui dant operam rei illicitae, ex qua mors alterius sequitur, etiamsi operans omnem diligentiam ad eam vitandam adhibuerit; probabilius tamen necesse est ut res ista non sit tantum utcumque illicita vel periculosa, sed ut periculum homicidii contineat. (D'Annib. n. 424. nota 24; Aichner, § 66) Sic irregulares sunt quilibet imperiti medicinam aut chirurgiam exercentes, si ex eorum imperitia mors secuta est.

4º Qui mutilationem, sensu strictissimo sumptam, peragunt in iisdem adjunctis quae modo de occisione explicata sunt. Igitur hanc poenam non incurunt nisi pars abscissa sit membrum proprie dictum, i. e. nisi habeat in corpore proprium et a ceteris distinctum officium. (S. Alph. n. 379) Ideo irregularitatem effugint qui amputant auriculas vel nasum: quia non penitus tollitur facultas audiendi vel olfaciendi. Attamen, ex speciali Juris dispositione, irregularis fit ex defectu lenitatis qui seipsum mutilat vel castrat (Decr. I. 1. t. 20. c. 3 seqq.), etiamsi sibi abscederit tantum digitum vel digiti partem (Decr. Grat. dist. 55. can. 6), vel studio castitatis seipsum castraverit. Sed, in foro interno, irregularis dici nequit qui bona fide aut ob necessitatem haec aut similia fecerit, cum absit delictum. (D'Annib. n. 422. nota 14)

ERRATUM.

Pag. 656, lin. 10, lege *quos...* non vero *quas.*

INDEX ALPHABETICUS

RERUM QUAE IN TOTO OPERE CONTINENTUR.

Numerus Romanus volumen, arabicus numeros marginales indicat.

A

Abbas Regularis. Quam potestatem habeat conferendis ordines minores, II. 450.

Abortus. Quid sit, I. 374. — Quatenus illicitus sit, 375 seqq. — Reatus procurantium vel non satis caeventium abortum, 378. — Censura contra abortum procurantes, II. 608.

Absolutio a censura. Quatenus requiratur, II. 373. — Quis eam dare possit, ib. — Num valeat etiam in foro externo data a confessario, ib. — Quis eam dare possit a censura reservata in articulo mortis et casibus urgentioribus, 374. — Extra hos casus, 375. — Num dari queat absenti, invito vel reo qui nondum dederit satisfactionem, 377. — Num necessario se extendat ad omnes censuras quibus quis ligetur, 378. — Num valeat extorta metu vel data sub condicione, ib. — Num danda sit intra confessionem et qua forma, ib. — Censura contra praesumentes absolvere ab excommunicatione specialiter R. P. reservata, 605. — Facultas specialis pro absolutione a censuris tempore jubilaei, 413.

Absolutio a peccato. Ejus forma, II. 264. — Preces praeviae vel subsequentes, 265. — Quatenus liceat dare absolucionem sub condicione, 266. — Num valeat data sub forma deprecativa vel absenti, 267. — Num iteranda sit super confidentem peccatum grave inculpabiliter omissum, 297. — Num verba: Passio D.N.J.C. etc. elevent omnia bona opera poenitentis ad meritum satisfactionis sacramentalis, 513. — Num valeat data ei qui bona fide confitetur peccatum reservatum apud simplicem confessarium, 549. — Quatenus sit danda rite dispositio vel neganda

indisposito, 366. — Num liceat eam dare in dubio negativo vel probabili de poenitentis dispositione, 367. — Quatenus juvet eam differre, 370.

Abstinencia, virtus. Quid sit I. 232.

— Ecclesiastica. Num sit de essentia jejuni et quibus diebus servanda, I. 436.

— Abstinencia a carne quid complectatur, 442. — Abstinencia ab ovis et lacteinis quatenus servanda sit, 443. — Quando graviter laedatur lex abstinentiae, ib. — Quomodo multiplicentur peccata contra eamdem legem, 444. — Quatenus ab eadem excusentur infirmi, lactantes vel praegnantes, pauperes, operarii, iter agentes, membra familiae ob patris/familias voluntatem, invitati ad prandium carnibus paratum, milites, qui prandium carnibus inadvertenter pararunt, 449.

Dispensationem a lege abstinentiae quis dare possit, I. 450. — Num pluries cotidie ea uti liceat, ib. — Obligatio eorum quae forte a dispensante injungantur, ib. — Quatenus confessarius legem abstinentiae cum poenitentibus urgere debeat, ib.

Acceleratio partus. Quid sit, I. 374. — Quatenus liceat, 378.

Acceptio personarum quomodo committatur, I. 465.

Accessio. Quid sit; accessio per productiōnem; accessio in bonis immobilibus per aedificationem, plantationem, sationem, alluvionem, I. 487. — Accessio in bonis mobilibus per adjunctionem, specificationem, commixtionem, 488.

Accusator. Quis sit; ejus officia, II. 10.

Acedia. Quid sit; quibus actibus exhibetur, I. 189.

Actor. Quis sit; ejus officia, II. 10. — Num violet justitiam si causam justam falsis instrumentis prosequatur, *ib.*

Actus heroicus: quid sit; quatenus lege humana praecepit possit, I. 91.

— humanus. Quid sit; quid differat ab actu hominis, I. 6. — Quid elicitus, imperatus; internus, externus; naturalis, supernaturalis; bonus, malus, indifferens; validus, invalidus, 7. — Quos actus eliciat voluntas, 8. — Cur requirat voluntarium saltem virtuale, 11. — Quatenus differat ab actu morali, 30.

— externus: num addat moralitatem actui interno, I. 41. — Num sit in confessione accusandus, II. 289.

— internus: quid sit; quatenus lege humana praecepit possit, I. 92.

Adjuratio. Quid sit; quae condiciones requirantur in adjuratione privata, I. 308 — Regulae servandae in usu adjurationis publicae, 309.

Adoptio. Quotuplex; quatenus matrimonium dirimat, II. 474.

Adoratio. Quid sit; quibus actibus exhibetur, I. 236.

Adulterium. Quid sit; ejus reatus, I. 392. — Quinam ob adulterium restituere teneantur, 370. — Quae damna, et quomodo reparanda sint, 371. — Quando oriatur impedimentum matrimonii ex adulterio cum promissione vel attentione matrimonii, II. 483; — ex adulterio cum conjicidio, 486. — Adulterium ratio separationis conjugum quoad habitationem et torum, 536.

Adultus. Quam intentionem habere debeat ut baptizetur valide, II. 126. — Quando tenetur suscipere baptismum, 149. — Quinam adulti baptizandi sint in articulo mortis, 150; — vel invitatis iis quorum potestati subjacent, 151.

Advocatus. Quatenus causas pauperum gratias tueri teneatur, I. 222. — Alia officia, II. 14. — Quid ei liceat in causis criminalibus; quid in causis civilibus, *ib.* — Num debeat causam cuius in justitiam agnovit derelinquere et clientis secreta alteri parti prodere, 15. — Quantum salarium exigere possit, *ib.* — Num possit pro divortio civili causam dicere, 562.

Aequiprobabilismus. Quid sit, I. 67. — Refellitur, 75, 76.

Aetas. Quae requiratur ad ordines suscipiendos, II. 453.

— matrimonii impedimentum, quos complectatur et e quo jure ortum sit, II. 494.

— superadulta feminae, causa cano-

nica dispensationis matrimonialis, II. 525.

Affabilitas. Quid sit, I. 248. — Quomodo violetur, *ib.*

Affinitas. Quid sit; quomodo computetur et multiplicetur, II. 480. — Quatenus dirimat matrimonium sive inter fideles, sive inter infideles, 481. — Affinitas non parit affinitatem, 482. — Quid si matrimonio superveniat, *ib.*

Aliena res. Quid si vendatur, I. 625; — si ludo amittatur, 660.

Alienatio. Censura contra consulentes alienationem locorum S. R. E. respiciendum, II. 605. — v. **Bona ecclesiastica.**

Alphonsus a Ligorio (S.). Approbationes a S. Sede ejus scriptis datae, I. 70. — Utrum aequiprobabilistis an probabilistis puris sit adnumerandus, 71 seqq.

Altare. Fixum, portatile, II. 244. — Quatenus liceat in altari portatili celebrare, *ib.* — Quando exsecretur altare, *ib.*

— privilegium. Quid faciendum sit sacerdoti qui condicionem celebrandi ad altare privilegium praetermisserit, II. 255. — Num hoc privilegium detur celebranti in statu peccati mortalium, 404.

Ambitio. Quid sit; ejus malitia, I. 177.

Amentes. Quatenus moralis imputabilitatis sint capaces, I. 45. — Quatenus subjeccant legi naturali, 95; — legi ecclesiasticae, 94. — Num sint capaces dominii, 468; — baptizandi, II. 146 seqq. et 150; — confirmandi, 165; — ad s. communionem admittendi, 190; — extremaunctione donandi, 425. — Num valide suscipiant ordinem, 455. — Quatenus sint irregulares, 636.

Amicitia sensualis. Quem reatum inducat I. 409.

Anatocismus. Num liceat, I. 619.

Angustia loci. Causa canonica dispensationis matrimonialis, II. 525.

Animalia, v. **Ocupatio.**

Annulus. Quibus clericis prohibetur, II. 55.

Apostasia. Quid sit, I. 203. — Qua censura plectatur, II. 586.

Appellatio. Quatenus liceat a mandatis episoporum, I. 104. — Num a censura excusat, II. 571.

Approbatio. Quid sit et quo jure ad audiendas confessiones requiratur, II. 326. — A quo episcopo sit obtinenda, *ib.* — Quibus sit necessaria, *ib.* — Num requiratur ad absolutionem venialium, 529.

Aqua. Vino Eucharistico misceenda, II. 172. — v. **Baptismus.**

Arbitrus. Quis sit; ejus obligationes, II. 2.

Articulus mortis. Quomodo differat a mortis periculo, II. 532. — Num sit exspectandus ad ungendos infirmos, 422.

Aspicere turpia quatenus illicitum sit, I. 407.

Asscuratio. Quid sit, I. 656. — Quid ad ejus justitiam requiratur, 637. — Quae damna ab assecuatoro compensanda sint, 638. — Quomodo restituendum pro damno assecutoribus illato, *ib.* — Regulæ speciales de assecuratione vitae, *ib.*

Asylum ecclesiasticum. Quid sit; quam censuram incurvant illud violantes, II. 598.

Attentio. Quatenus requiratur ad satisfaciendum praecetto Missae audienda, I. 341; — praecetto recitandi Horas Canonicas, II. 59.

Attrito. Quid sit, II. 269. — Num sufficiat in sacramento poenitentiae ad obtinendam remissionem mortalium, etiam sine amore initiali, 271; — vel extra sacramentum ad remissionem venialium, 277.

Auctarium. Quatenus solvendum sit a possessore malae fidei, I. 350; — vel ab empore donec solvat pretium, 650. — v. **Mutuum.**

Auctor. Quid sit, I. 477. — Num jus habeat ad restitutionem si quis inviti auctoris opus in lucem edat vel jam editum recusat, *ib.* — Quid si opus recedatur in alia regione vel lingua, 478.

Aurora. Quomodo sit computanda pro Missa celebranda, II. 256. — Quando ante auroram celebrare liceat, 257.

Avaritia. Quid sit; ejus malitia, I. 178.

B

Banna, v. Proclamations nuptiales.

Baptismus. Quomodo differat baptismi sacramentum a baptismō sanguinis vel flamnis, II. 152. — Baptismi materia remota valida, 153; — licita, 154. — Baptismi materia proxima valida, 155; — licita, 156. — Baptismi forma, 157. — Quae mutationes formam pessundunt, *ib.* — Quatenus pecet qui formam, salvo valore, mutet, 158.

Baptismi minister. Quoad valorem et licitatem, II. 159. — Quis in casu necessitatis, 140.

Baptismi subjectum, v. Adultus, Foetus, Infantes.

Baptismi iteratio condicionata quando liceat vel requiratur, II. 152. — Quid de infantibus expositis vel domi baptizatis a laico; de ordinandis dubitantibus num sint baptizati; de conversionis ab haeresi, 152 seqq. — Quas conditiones baptismō addere liceat, 155. —

Beneficium ecclesiasticum. Quid sit, II. 64. — Majus, minus; simplex, duplex; perpetuum, temporaneum; electivum, collativum, patronatum, 63. — Quis episcopus proprius ordinandi ratione beneficii, 451. — Quatenus beneficium excommunicatis conferri prohibetur, 584.

Bestialitas. Quid sit; ejus malitia, I. 403.

Biblia sacra. Num liceat jurare super Biblia protestantica, I. 539. — Quatenus ss. Bibliorum textus vel versiones edere liceat, 455.

Bibliopole, v. Libri pravi.

Bigamia. Quatenus irregularem faciat bigamia simultanea, II. 657; — successiva, interpretativa vel similitudinaria, 658.

Binare, v. Celebrare.

Blasphemia. Quid sit, I. 292. — Ejus malitia, 293. — Quae formulæ veram blasphemiam contineant, 293. — Quid agendum cum iis qui blasphemias proferre soleant, 296.

Bona derelicta, vacantia: quatenus sint primi occupantis, I. 486.

Bona ecclesiastica. Ad quem pertineant direpta in Belgio et Gallia, I. 339. — Censura contra usurpantes vel sequestrantes bona ad personas ecclesiasticas ratione suarum ecclesiarum vel beneficiorum pertinentia, II. 591; — contra usurpantes alia bona ecclesiastica, 606; — contra alienantes eadem absque BENEplacito Apostolico, 610.

Bona fides. Quid sit in praescriptione acquisitiva, I. 491; — vel liberativa, 493.

Bonae fidei possessor. Ad quid teneatur quamdiu rem alienam detinet, I. 524; — si res aliena periret, 525; — si eadem in possessione tertii versatur, 526. — Quos fructus servare possit, 527. — Quod jus habeat ad compensationem expensarum, 528.

Bona fortunae. Quae sint, corporalia, incorporalia, mobilia, immobilia, fungibilia, non fungibilia, I. 467.

Bona spiritualia. Quatenus restitutio facienda sit pro laesione in his bonis, I. 560.

Bonitas, actus bonus. Quid sit, I. 50. — Actus materialiter, formaliter bonus, 51. — Num ad actum bonum requiratur motivum caritatis, quodlibet motivum supernaturale, explicita relatio ad Deum, 52. — Actus intrinsece, extrinsece bonus, 54. — Requisita ut operans meritum bonitatis habeat, 58.

Breviarium. Quo utendum sit, II. 50. — Quatenus ejus carentia a recitandis Horis excusat, 60. — v. Horae Canonicae.

C

Cerei. Quatenus, durante Sacro, luceat debeant, II. 246.

Caerimoniae. Quatenus obligent caerimoniae Ritualis, II. 416. — v. Baptismus, Missa.

Calendarium. Quo utendum sit in celebra Missa, II. 255.

Calix. Qua materia constare debeat, II. 247. — Quomodo exsecretur, ib.

Calumnia. Quid sit, I. 418. — Num specificie differat a simplici detractione, 419. — Num umquam liceat, 422. — de sollicitatione ad turpia in confessione. Quid sit et qua poena plectatur, II. 400. — Num ab ea absolvit possit qui reservationem peccati ignoret, 545.

Cambium. Quid sit; quae condiciones in justo cambio requirantur, I. 622.

Caritas Dei. Quid sit; ejus ratio formalis, I. 210. — Requirit amorem appetitivam, non intensive summum, 211. — Caritas necessaria ad salutem, 212. — Quando caritatis praeceptum urgeat, ib.

— proximi. Quid sit: ejus objectum, I. 214. — Obligatio ad actus internos, 215; — ad succurrentem proximo in necessitate spirituali, 216. seqq.

Caro. Num liceat manducare carnem humana, I. 182. — Quid nomine carnis veniat in lege abstinentiae, 442.

Castitas. Quid sit, I. 252. — Num specificie differat violatio voti sollemnissima violatione voti simplicis castitatis, 280. — Materia voti castitatis emissi in susceptione ordinis sacri, II. 29; — in religione, 99. — Num differat objectum virtutis ab objecto voti castitatis, ib. — Quomodo interrogandi poenitentes circa castitatem, 562. — Num votum castitatis solvat sponsalia, 446. — v. Votum.

Castratio. Quatenus liceat castratio masculina, I. 363; — feminea, II. 503. — Num reddat impotentem virum vel mulierem, ib.

Casus reservatus. Quid sit, II. 342. — Quas condicione requirat, 345. — Num casus cum censura reservati incurvantur ab iis qui eam ignorent, 344. — Quid de casibus reservatis sine censura, 345.

A casibus reservatis absolvire quis possit, II. 346. — Quid in articulo mortis, ib. — Quando id possit simplex confessarius et utrum talis absolutio sit directa an indirecta, 347. — Num idem possit absolvire a peccato dubie reservato, 348. — Quatenus a reservatis absolvi possit peregrinus, ib. — Num liceat a reservatis absolvire, si superiori iniuste facultatem absolvendi negaverit, speciatim apud Regulares, 349. — Num facultas absolvendi a casibus episcopo reservatis includat facultatem absolvendi a reservatis cum censura, 376.

Catechumeni. Num subsint Ecclesiae legibus, I. 94. — Num possit pro ipsis applicari Missa, II. 221. — Num possint donari ecclesiastica sepultura, 627.

Caupona. v. Taberna.

Celebrare. Dispositiones requisitae ad crebro celebrandum, II. 196. — Obligatio celebrandi ratione beneficii, legis ecclesiasticae, praecepti Superioris, 225; — ratione ordinis sacerdotalis, 224. — Num peccat qui celebrare omittat, ib. — Obligatio celebrandi ratione curae animarum, quos urgeat, 225; — et quibus diebus, 226. — Num Missa pro grege ab alio celebrare vel differri queat, 227. — Quid si parochus sit absens vel a cele-

brando impeditus, ib. — Num una Missa celebrata satisficeri possit pluribus missionibus, 229. — Obligatio celebrandi ob stipendum, v. Stipendium.

Tempus celebrandi. Quibus diebus prohibitus sit celebrare, II. 255. — Qua hora liceat celebrare, 256. — Quando id liceat ante auroram vel post meridiem, 257.

Iterato celebrare num liceat eodem die, II. 258. — Quam ob necessitatem id liceat, ib. — Quid concedat jus commune, 259; — quid specialis facultas, 240. — Num ista facultas cuiilibet sacerdoti communicari possit, ib.

Locus celebrandi. Qualis regulariter esse debet, II. 241. — Quando liceat celebrare in loco profano, 242; — in navi, ib.

Censura. Quid sit, II. 563. — Censura a jure, ab homine; latae, ferendae sententiae; reservata, non reservata, 564. — Quis censuram ferre possit, 563. — In quos, 566. — Num ferri possit in communitatem, ib. — Num quis pluribus censuris ligari possit, ib. — Condicione requisitae ad censuram incurvendam, 568. — Ordo servandus in ea ferenda, 569. — Num valeat injuste lata, 572. — Num a censura excusat recessus a contumacia, ib. — Quae censura hodie vigent, 579. — Quatenus vigent censurae Tridentinae, ib.

Censura librorum. Quatenus hodie ab Ecclesia requiratur, I. 438. — Ad quem pertineat, 439.

Census. Quid sit apud antiquos theologos et in Jure recentiore; quatenus liceat, I. 621.

Cessatio a divinis. Quid sit et quomodo differat ab interdicto, II. 621.

Cessatio a labore. Quatenus operariis e condicione licita vel illicita sit, II. 22.

Cessio bonorum. Quid sit, I. 604. — Num debitorem a reliqua parte debiti solvenda liberet, ib. — Quid cessionem faciens sibi retinere possit, 603.

Chirurgus. Ejus officia, II. 19. — Num possit facere operationes perieculosas experimenti gratia, ib. — vel operationes incerti successus in aegrotis quorum salus desperata sit, 20.

Choreae. Quatenus liceat eas agere vel indicere, I. 241.

Chorus. Obligatio recitandi Horas in choro, II. 48.

Chrisma, v. Confirmatio.

Circumstantiae. Quid sint in ordine ad moralitatem, I. 55. — Quatenus in eam influant, ib. — Num confitendae sint

circumstantiae speciem mutantes aut quae leviter vel graviter aggravant, II. 286.

Clandestinitas. Quid sit in re matrimonii, II. 493. — Quatenus sit impedimentum impediens vel dirimens, ib. — Qua ratione ut dirimens inducatur, 499. — Quibus in locis idem vigeat, 500. — Num cesseret ob difficultatem communem vel particularem adeundi parochum, 501. — Quomodo sit simul locale et personale, 502.

Claudius. Quatenus sit irregularis, II. 635.

Clausura. Activa, passiva, II. 98. — Quatenus Regulares e clausura exire prohibentur et peccant exequendo sine licentia, ib. — Censura contra violantes clausuram monialium, 599; — contra violantes Regularium clausuram, 600.

Clementia. Quid sit, I. 255. — Quae vitia ei opponantur, ib.

Clerici. Quatenus subsint legi civili, I. 98. — Quae obligatio eos alendi fideles adstringat, 454. — Quaenam observare debeant in edendis libris et in diariis vel foliis periodicis moderandis, 460. — Quatenus disponere possint de bonis suis patrimonialibus, quasi patrim. et parcoinalibus, 475. — Quas obligationes habeant circa bona sua ecclesiastica, 476. — Clerici habituati in peccato turpi num possint s. ordinem suscipere, II. 26 seqq. — Quid de iis qui jam s. ordinem suscepserint vel aliorum peccatorum consuetudinem fovent, 27. — Quatenus clerici prohibentur cohabitare mulieribus, 51; — exercere officia vilia, suscipere munus procuratoris, advocati, deputati, professoris, etc. 53; — medicinam vel chirurgiam exercere; arma deferre, 56. — Num trahi possint coram tribunalii civili, 590.

Coactio, v. Metus, vis.

Coelibatus. Quas obligationes lex coelibatus imponat clericis et e quo jure ea lex oriatur, II. 29. — Num adstringat eos qui s. ordinem suscepserint eam ignorantes, metu coactu vel expresse noientes ad castitatem servandam obligari, 50.

Cognatio legalis. Quid sit et inter quas personas dirimat matrimonium, II. 474. — Quatenus vigeat sub Juribus recentioribus, ib.

— spiritualis. Quid sit et inter quas personas matrimonium dirimat, II. 475. — Ejus contrahendae condicione, ib. — Num eam contrahat qui patrinum agat nomine alieno, impedimenti ignarus vel in baptismio privato; 476. — Quomodo multiplicetur, ib. — Quid operetur in patre baptizante prolem suam, ib.